

have nok i Kampen med de jordiske Realiteter. Vi have nok i Kampen for at omdanne de jordiske Realiteter saaledes, at her bliver nogenlunde ordentligt at leve for alle vore Medmennesker, og saa kunne Folk for øvrigt tro og tænke, hvad de ville, og slutte sig sammen frivilligt, ganske som de selv ville. Jeg tror, at den kristne Menighed, de religiøse Samfund overhovedet, ville faa de bedste Kaar, de overhovedet nogen Sinde have haft i 2,000 Aar, i det socialdemokratiske Samfund. Af al Forfølgelse er Trosfølgelsen den taabeligste, af alle Krige ere Religionskrige efter vor Mening de vederstyggeligste. Ja netop, naar vi en Gang ere naaede saa vidt, at alle økonomiske Forhold ere saaledes planmæssigt ordnede, at alle Mennesker kunne føre en i materiel Henseende nogenlunde betrygget og tilfredsstillende Tilværelse, naar de værste Næringsorger ere borte, naar den haardeste Kamp for Tilværelsen er forsvunden, fordi Menneskene have lært at samarbejde for Tilværelsen, tror jeg, der bliver langt mere Plads for Folk til at give sig af med metafysiske Spørgsmaal, end de nu gøre, ødelagte, bundne, nedsunkne, som de ere i materielt Stræb og Slid og Slæb. Jeg tror, at Menneskene altid ville føle en vis Trang til eller ikke kunne lade være med at beskæftige deres Tanker med de store Spørgsmaal, enten man nu mener, de lade sig løse eller ej, enten man holder paa en Løsning i den ene eller i den anden Retning, og at Menneskene altid ville tage ogsaa de store metafysiske Spørgsmaal op: det evige hvorfra og hvorhen og hvorfor. Men jeg mener, at disse Spørgsmaal ville netop under saadanne fremtidige Samfundsvilkaar blive drøftede under den fuldkomneste Friheds Vilkaar, og det er vort Ideal.

Hvis Menighedsraadene opretholdes, og navnlig hvis en halvvejs paa dem og halvvejs paa Gejstligheden bygget Kirkeforfatning træder i Kraft, vil der opstaa religiøse Valgkampe, det er umuligt andet. Man tvinger ved den repræsentative Kirkeforfatning med Forholdstalsvalg osv. Medlemmerne af Folkekirken til at dele sig efter religiøse Anskuelser: Grundtvigianere, Indremissionsfolk, Højkirkefolk osv., driver dem til at føre Valgkampe med hverandre, Kampe om Indflydelse, Kampe om Flertal,

Kampe om Magten. Disse religiøse Valgkampe, der ville opstaa ved en saadan Kirkeforfatning, forekommer mig uhyggelige og uheldige. Lad de religiøse Meninger bryde sig frit. Lad Idealet være, at enhver dyrker sin Gud, som han vil, og lad enhver Kreds samles om sin Gudsdyrkelse, som den vil. Lad det være frivillig Oplysning, Mission eller Agitation, eller hvad man nu vil kalde det, men lad os ikke lave lovordnede tvungne Rammer, hvorunder disse Kampe skulle føres, og hvor Kampen knyttes ogsaa til materielle Interesser, til økonomiske Spørgsmaal. For det er jo Sagen: vi faa ikke en Kirkeforfatning, der blot beskæftiger sig med rent aandelige, indrekirkelige Spørgsmaal. Selv om vi fik det, vilde det efter Harald Holms nys citerede Udtalelse være utilfredsstillende, idet den danske Regering og den danske Rigsdag i saadanne Spørgsmaal ville være meget mere frisindede. Men en saadan repræsentativ Kirkeforfatning faar ogsaa med økonomiske og materielle Spørgsmaal at gøre. Jeg har nævnt saadanne Ting som Offerafløsning, og der er ogsaa Tiendeafløsningen og andre Spørgsmaal af den Art. Ved en saadan repræsentativ Kirkeforfatning kan man nøde Folk, selv om de ere meget lidt kirkeligt interesserede, til at tage Del i Arbejdet, fordi visse Interesser ogsaa af materiel Art staa paa Spil for dem.

Derfor vil en saadan Kirkeforfatning medføre, at selv om Valglisten fra Begyndelsen af kun omfattede en mindre Part af Folkekirkens Medlemmer — det gjorde de f. Eks. ved sidste Valg her i København — ville de efter Sagens Natur efterhaanden komme til at omfatte saa godt som alle Folkekirkens Medlemmer, enten de nu have nogen kirkelig Interesse eller ikke. Kampen om rent materielle Ting: Kirkegodsets Anvendelse, Offerafløsning, Tiendeafløsning og mange andre Spørgsmaal vil blande sig ind i Kampen om de religiøse Opfattelser, og det vil efter vor Mening være meget uheldigt og meget uhyggeligt. Og ogsaa paa de rent indrekirkelige Spørgsmaal, de rent aandelige Spørgsmaal vil Kampen om Magten komme til at forgifte Virksomheden — der efter vor Mening burde være frivillig — for den religiøse